

Доц. др Марија ПОПОВИЋ МАНЧЕВИЋ¹

Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд

ДОИ: 10.5937/bezbednost2503061P

УДК: 351.746:323.28(100)

341.456:316.776

Прегледни научни рад

Примљен: 14. 10. 2025. године

Датум прихватања: 24. 11. 2025. године

Полицијска дипломатија у борби против глобалног тероризма: изазови и перспективе

Апстракт: Глобални тероризам је водећа претња националној и међународној безбедности. Чак и терористичке групе које делују унутар националних граница најчешће имају неки глобални елемент, било да је то идеолошка повезница са неком другом групом, финансирање или интернет пројекат. Стога је међународни контратероризам један од главних задатака држава удружених у заједничкој борби против ове претње, и он захтева координирано и уједињено деловање различитих држава на националном и међународном нивоу. Да би се ово постигло, међународна полицијска и обавештајна сарадња нужни је елемент контратероризма, а она укључује размену информација и заједничке акције уз истовремено превазилажење правних и организационих ограничења која представљају изазов за ту сарадњу. Предмет овог рада је полицијска дипломатија, као алат превазилажења изазова и претрека у међународној сарадњи у области контратероризма, а истраживачко питање којим се рад бави јесте на који начин стратешке активности полицијске дипломатије могу олакшати и поједноставити оперативну сарадњу. Кроз студију случаја анализирани су активности полицијске дипломатије и резултати који су постигнути у сарадњи Европола и ФБИ-ја (САД и Европ-

¹ marija.popovic@kpu.edu.rs

ске уније) у борби против глобалног тероризма. Закључци показују да се активност полицијске дипломатије, оперативне праксе органа за спровођење закона и правни оквир сарадње међусобно конституишу и надограђују, а да је полицијска дипломатија одиграла кључну улогу у унапређењу сарадње Европола и ФБИ-ја, од терористичких напада 11. септембра до данас.

Кључне речи: безбедност, контртероризам, полицијска дипломатија.

Увод

Упркос усложњавању претњи безбедности у комплексном међународном окружењу данашњице, тероризам и даље представља једну од највећих претњи на свим нивоима, а борба против тероризма једна је од осам приоритетних области Секретаријата Уједињених нација (Report of the Secretary-General on the Work of the Organization, 2024). Тероризам је друштвени феномен ширег обима, па борба против тероризма укључује мноштво актера који заједнички доприносе њеним различитим аспектима. Свакако, централно место у одговору на тероризам имају службе безбедности и полиција. Како се *modus operandi* терористичког деловања последњих деценија драстично променио, полиција као орган заштите јавне безбедности добија све истакнутију улогу у контртерористичком деловању јер су мете напада све чешће цивили, а места напада јавни простори и места масовног окупљања. Контртерористички напори на међународном нивоу све више зависе од успешне међународне полицијске сарадње, посебно у областима као што су размена обавештајних података, борба против финансирања тероризма и праћење транснационалних екстремистичких мрежа. С друге стране, међународна сарадња суочена је са правним, политичким и културолошким баријерама, те израженим неповерењем држава, нарочито у области сарадње у безбедносним стварима.

Циљ овог рада је да истражи улогу полицијске дипломатије у контртерористичким напорима на глобалном нивоу, с обзиром

на велики потенцијал, али и бројне изазове који постоје на плану међународне сарадње у области контратерористичког деловања. Улога полицијске дипломатије истражиће се кроз призму активности које се предузимају пре свега на нивоу полицијских аташеа и официра за везу, с циљем унапређења безбедносних политика, превазилажења политичких разлика и унапређења ефикасности глобалних контратерористичких мера. Кроз примену метода студије случаја, у раду ће бити приказане и контекстуализоване мере и активности полицијске дипломатије на примеру сарадње Европола и ФБИ-ја у борби против ИСИС-а. Резултати истраживања помоћи ће бољем разумевању свих препрека за успешну међународну полицијску сарадњу у области борбе против тероризма, и понудити детаљније увиде у могућности унапређења будућих иницијатива, како на глобалном нивоу, тако и на нивоу билатералне сарадње између држава које деле заједнички интерес у борби против тероризма. Такође, рад ће допринети научној литератури која се бави полицијском дипломатијом, као специфичним типом дипломатске комуникације између држава, и тако што ће истражити њен стратешки значај у обликовању и операционализацији полицијске сарадње.

Полицијска дипломатија – концепт и кључни актери

Људи су још од античког доба покушавали да унапреде могућности преговарања, побољшају услове преговарања и на тај начин обезбеде боље исходе у остваривању интереса својих заједница. Иако етимолошки корени дипломатије и њене рудиментарне практичне форме сежу далеко у прошлост, концептуализација дипломатије је релативно нова и дефинише се кроз сет пракси комуникације, представљања и преговарања (Leira, 2016: 36). Дипломатија се данас првенствено бави односима између држава, међувладиних организација, односно релевантних територијално-политичких ентитета, и значајан је инструмент спољнополитичког деловања. Као најважнији циљеви дипломатије и даље се издвајају промовисање спољнополитичких циљева појединачних актера, али

и тежња ка остваривању међудржавних циљева, глобалних циљева, унапређење односа између држава и омогућавање мирних односа између актера, решавање сукоба и спречавање ратова (Hart, Siniver, 2020: 171).

Како би најважнији циљеви дипломатије били остварени, дипломатија се реализује кроз различите дипломатске форме, а свака од њих фокусирана је на позитивне исходе у специфичној области. Тако постоје јавна дипломатија, дигитална дипломатија, економска дипломатија, спортска дипломатија, научна дипломатија, градска дипломатија, пословна дипломатија, војна дипломатија (видети: Constantinou, Kerr, Sharp, 2016). Тиме се ова класификација не завршава, а посебно важном чини се идеја о коришћењу полицијске дипломатије, нарочито узимајући у обзир обим међународне сарадње и комуникације држава у области борбе против прекограничних претњи безбедности. Иако идеја о полицијској дипломатији постоји извесно време и иако се праксе које се концептуално сврставају у праксе полицијске дипломатије већ спроводе, о самом концепту и даље постоји ограничен обим литературе. Потреба за полицијском дипломатијом јавила се са модерним безбедносним изазовима и претњама, а сам термин „полицијска дипломатија” често је поистовећиван са термином „међународна полицијска сарадња”. Ипак, треба истаћи да је полицијска дипломатија стратешки концепт који се и развио управо из потребе да се међународна полицијска сарадња, као оперативна активност, додатно унапреди и олакша. Полицијска дипломатија је новији концепт од међународне полицијске сарадње, и резултат је све веће институционализације те сарадње и померања од једноставнијих форми билатералне размене ка мултилатералном систему са стандардизованим оквирима заснованим на међународном праву (<https://neweralive.na/opinion-police-diplomacys-role-in-fighting-transnational-crime>, доступан 14. 3. 2025). Стога се полицијска дипломатија може одредити и као инструмент за унапређење комуникације држава и међународних организација, како би оперативне и тактичке активности борбе против криминала на међународном плану биле ефикасније и успешније. Та комуникација данас нужно

захтева и поседовање дигиталне писмености и знања о употреби дигиталних и интернет технологија, као и развијене вештине дигиталног комуницирања (Голубовић, 2023: 156).

Под полицијском дипломатијом подразумева се стратешко практиковање међународне сарадње између агенција за спровођење закона с циљем неговања партнерстава, размене обавештајних података, координације операција и стварања јединственог фронта против злочина који се протежу преко граница (<https://neweralive.na/opinion-police-diplomacys-role-in-fighting-transnational-crime>, доступан 14. 3. 2025). Конкретније, она укључује „ланац мера и поступака у упућивању полицијских службеника и органа из једног међународно признатог субјекта (међународно призната држава, званична међународна организација) у други, у службеном својству, који, притом, поседују одређене имунитете и привилегије у међународном субјекту у оквиру којег се акредитују, при чему извршавају задатке од важности за супротстављање, спречавање и борбу против међународних изазова, ризика и претњи безбедности” (Кекић, Субошић, 2009: 147).

Полицијска дипломатија је, самим тим, и део спољне политике, и као таква има утицај на спољне односе са другим актерима и успешније остваривање спољнополитичких циљева. Поред тога што полицијска дипломатија представља стратешку активност унапређења међународне полицијске сарадње у борби против регионалног и међународног криминала, њен допринос се огледа и у подршци изградњи државе у постконфликтним ситуацијама кроз обезбеђивање експертизе у области јачања капацитета за спровођење закона (Greener, 2011: 232). На овај начин државе се умрежавају, било билатерално, било кроз мултилатералне ангажмане, и остварују тежње да безбедност својих држава и грађана подигну на виши ниво кроз унапређење и ширење стабилности. Зато се полицијска дипломатија сматра каменом темељцем мировних мисија ОУН, а Интерпол је најбољи пример мултилатералне полицијске дипломатије у пракси (видети: Calcara, 2021).

Актери полицијске дипломатије постоје како на нивоу мултилатералних форума, тако и на нивоу билатералних споразума из-

међу држава, односно држава и међународних или регионалних организација. Актере полицијске дипломатије треба разликовати од полицијских дипломата у ужем смислу те речи, а то су једино полицијски аташеи. Аташеи се одређују као „лица које су званично додељена особљу дипломатске мисије да служе у одређеном својству, лица додата дипломатској мисији као специјалисти за одређена питања” (<https://www.thefreedictionary.com/attache>, доступно 18. марта 2025), а полицијски аташеи су експерти управо за питања борбе против криминала, тероризма и других питања од интереса за полицију земаља које представљају. Они се од других актера који имају одређена репрезентативна својства разликују по томе што имају дипломатски статус и привилегије. Увек се ради о високоранжираним службеницима, официрима националних полиција који су званични представници полицијских снага своје земље у оквиру дипломатске мисије и стационирани су у амбасадама или генералним конзулатима (https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/en/home/polizei-zusammenarbeit/international/polizeiattaches.html?utm_source=chatgpt.com, доступно 18. марта 2025). У њиховој надлежности су активности које омогућавају шири оквир полицијске сарадње. Наиме, ангажовани су у преговарачким и другим стратешким активностима на високом нивоу како би се испреговарали билатерални или мултилатерални споразуми о полицијској сарадњи у конкретним стварима (https://www.fbi.gov/about/partnerships/international-operations?utm_source=chatgpt.com, доступно 18. марта 2025). Такви преговори служе да се у потпуности утврде оквири те сарадње, у смислу обима надлежности, привилегија, норми, а касније потписани споразуми имају предност у односу на националне законе, па отуда и тежина и значај улоге ових дипломата.

У евроатлантској регији, државе које се издвајају јер имају развијену праксу упућивања полицијских аташеа јесу Француска, САД, Швајцарска, Велика Британија. Сједињене Америчке Државе у оквиру ФБИ-ја имају правне аташее (*FBI Legal Attachés [legats]*), односно представништва (канцеларије) правног аташеа којих има 62 и покривају више од 180 држава, територија и острва, са више од 250 агената и помоћног особља стационираних ши-

ром света (<https://www.fbi.gov/about/partnerships/international-operations>, доступно 24. марта 2025). Особље ових канцеларија функционише под надлежношћу америчког Министарства спољних послова (Стејт департамент) односно шефова амбасада у иностранству, и основна мисија им је успостављање и одржавање веза са главним службама за спровођење закона и безбедносним службама у иностраним земљама како би ефикасно спроводили задатке борбе против међународног тероризма, организованог криминала, сајбер криминала и осталих облика криминала општег карактера. Поред ФБИ-ја, и британска Национална агенција за криминал (NCA) шаље своје међународне представнике, који су, иако се формално називају међународним официрима за везу, функционално слични правним аташеима ФБИ-ја јер делују као званични представници својих власти у иностранству и стационирани су најчешће у амбасадама. Иако је званично немогуће генерализовати њихов статус као дипломатски (јер он подразумева одређени степен формалне акредитације у зависности од споразума са земљом домаћина), ипак су формално сличнији аташеима јер поред оперативне сарадње имају и надлежности у области стратешке комуникације са партнерима и обликовању политика сарадње (<https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/how-we-work/providing-specialist-capabilities-for-law-enforcement/international-network>, приступљено 24. марта 2025).

Када је реч о остатку Европе, добре праксе слања полицијских аташеа има Швајцарска, која упућује полицијске аташее од 1995. године као помоћ швајцарској полицији и правосуђу у борби против озбиљног међународног криминала, а такође су стационирани у амбасадама или конзулатима. Од 1. јануара 2017. Године, они имају мандат да се баве граничним и царинским питањима у име Савезне канцеларије за царину и граничну безбедност (FOCBS). Аташеима Савезне канцеларије могу се доделити предмети за решавање одређених случајева криминала који захтевају прекограничну сарадњу, када сматрају да би међународне мреже могле допринети њиховом ефикаснијем решавању (<https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/en/home/polizei-zusammenarbeit/international/polizeiattaches.html?>, приступљено 24. марта 2025).

Француска познаје институт аташеа за унутрашњу безбедност, и он представља технички контакт за локалне власти одговоран за унутрашњу безбедност, под ауторитетом амбасадора Француске у оној држави у коју је послат (<https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/nous-rejoindre/nos-metiers/attache-de-securite-interieure>, приступљено 24. марта 2025). Француска тренутно има око триста службеника у 160 земаља који су део мреже службеника Службе за унутрашњу безбедност, а поред полицијских аташеа у тај број улазе и њихови заменици, официри за везу, асистенти, сарадници и технички саветници (<https://rs.ambafrance.org/Sluzba-za-unutrasnju-bezbednost?.com>, приступљено 24. марта 2025). Поред Француске, и Немачка има своје полицијске представнике у иностранству, који се називају официри за везу. Они такође комбинују оперативне задатке са стратешким задацима, а статус и овлашћења одређени су им специфичним споразумима са земљом пријема. Перутују се из Савезног криминалистичког уреда (Bundeskriminalamt, ВКА) и одговорни су за унапређење међународне сарадње у спровођењу закона, размену информација и координацију истрага са партнерским агенцијама у земљи пријема (https://www.bka.de/EN/OurTasks/Remit/InternationalFunctions/LiaisonOfficers/liaisonOfficers_node.html, приступљено 25. марта 2025). Према званичним подацима Владе Републике Србије, и наша земља одашиље полицијске аташее, и то од 2009. године (називају се и официрима за везу Министарства унутрашњих послова, али имају дипломатски статус јер су упућени у дипломатско-конзуларна представништва наше земље широм света) (Влада Републике Србије, 18. фебруар 2009; Влада Републике Србије, 23. јануар 2025).

Официри за везу такође су део мреже актера полицијске дипломатије, али они, за разлику од полицијских аташеа, могу бити и без дипломатских привилегија и статуса. То су често официри средњег нивоа, специјализовани за конкретна питања, због којих су упућени у страну државу да раде заједно са страним агенцијама за спровођење закона, али углавном не кроз амбасаде, већ су стационирани у специјализованим међувладиним агенцијама на међународном или регионалном нивоу. Интерполови и Европо-

лови официри за везу, рецимо, упућени су из својих држава и као такви везани за међународну организацију, без дипломатског статуса. Они који немају дипломатски статус фокусирани су пре свега на оперативну сарадњу између агенција, на размену обавештајних и оперативних података, заједничке истраге и координацију свакодневних заједничких активности или специфичних операција. С друге стране, ДЕА, федерална америчка управа за спречавање наркотика широм света има своје официре за везу који имају полудипломатски статус – формално су везани за амбасаде и на њих се примењује Бечка конвенција, али су као и остали официри за везу усмерени на задатке оперативног карактера. Официри за везу сматрају се, дакле, посредницима за захтеве који долазе из њихових матичних земаља или иду према њима, а тичу се размене информација, доказа, испитивања, претресања, хапшења и екстрадиција (Den Boer & Block, 2013: 9). Биго (*Bigo*) је истакао да је потреба за успостављањем официра за везу у Европи седамдесетих година симптом дубоких промена у визији криминала и небезбедности, као и промена у нашој перцепцији полицијских агенција које настоје да држе под контролом друштвене изазове (Bigo, 2002). Најзад, полицијски службеници у међународним полицијским мисијама сваку активност у оквиру таквих мисија данас виде као могућност дипломатског ангажовања и „дипломатски пројекат” (Waldbauer-Hable, 2023: 506).

Прво помињање официра за везу у мултилатералном контексту везује се за форум *TREVI*, када је Радна група *III TREVI* размотрила укључивање официра за везу за питање борбе против наркотика у међународној полицијској сарадњи у септембру 1986. године (Block, 2010: 201). Данас је потпуно уобичајено да мрежу актера полицијске дипломатије чине и представници држава у мултилатералним, најчешће регионалним иницијативама као што су *SELEC* (*Southeast European Law Enforcement Center*), *PCC SEE* (*Police Cooperation Convention for Southeast Europe*) и сличне, као и званични национални представници у међународним организацијама.

Најзад, значајну улогу у мрежи актера полицијске дипломатије имају и неформални актери као што су невладине организа-

ције и истраживачке и образовне институције. Рецимо, Асоцијација европских полицијских колеџа, иако без формалних дипломатских функција, кроз стратешко умрежавање и фокус на развоју лидерских вештина и размени најбољих пракси даје корисне резултате у виду хармонизације приступа у полицијској обуци, етици и управљању (видети: The Association of European Police Colleges, 2025). Најкориснији продукт ове мреже актера са дипломатским ефектом можда је управо изградња поверења и осећај заједничке мисије, а то је од кључне важности за сарадњу земаља које деле границу, а самим тим и проблеме прекограничног криминала.

Глобална сарадња у сфери борбе против тероризма

У међународним односима готово сваки вид сарадње или заједничког деловања започиње с циљем удруженог решавања неког безбедносног проблема, а глобална контратерористичка мисија један је од таквих задатака. Сложени међудржавни односи, супротстављени национални интереси и различито дефинисане безбедносне политике држава изазов су глобалним контратерористичким активностима. Државе су често опрезне и уздржане у размени обавештајних или оперативних података и осталим заједничким операцијама услед правних ограничења или политичких тензија. Често се паралелно са мултилатералном сарадњом у оквиру глобалних или регионалних организација спроводе и унилатералне тајне операције и праве билатерални договори.

Иако тероризам није претња безбедности коју карактерише велика учесталост, што свакако јесте захваљујући добрим контратерористичким и антитерористичким мерама држава, оно што ову претњу одржава тако високо позиционираном у безбедносним агендама јесте пре свега константно осећање страха и узнемирености јавности (видети: Gallup, 2025). Поред субјективног елемента, објективне изазове за службе које се баве борбом против тероризма представљају и нови трендови када је реч о терористичкој претњи, а Хофман и Вер (Hoffman, Ware, 2020) издвојили су шест

најистакнутијих. Први је губљење границе између домаћег и интернационалног тероризма, с обзиром на то да се међународне цихадистичке групе све више ослањају на спаваче, самодоктриниране „усамљене вукове”, у спровођењу аката насиља у њиховим државама, а екстремистички покрети традиционално локалног домета убрзано се интернационализују. Други је тренд театрализације и технологизације тероризма, креирања манифеста и преношења терористичких аката уживо (видети: Lucas, Baldino, 2021: 207), што терористима омогућава да своја незадовољства саопштавају јавно и инспиришу истомишљенике и присталице да крену њиховим стопама. Трећи је константна еволуција терористичких тактика и средстава коју агенције за борбу против тероризма морају ажурно пратити, те водити рачуна о томе да терористи данас циљају меке мете, да нису више фокусирани на организовање сложених, дуготрајних операција које су подложне евентуалном откривању и да користе средства попут 3Д штампаног оружја и осталог „фантомског оружја” које нема серијски број нити је регистровано, као што је, рецимо, био случај убиства извршног директора компаније Јунајтед хелткер (*United Healthcare*) Брајана Томпсона у Њујорку (Шубаревић, 2025). Четврти забрињавајући тренд који је присутан у Канади, САД и Европи јесте и све чешћа заступљеност војних ветерана и лица са војним искуством у екстремним десничарским, али и екстремним левичарским покретима, који захваљујући својим тренинзима и вештинама завређују посебну пажњу и фокус снага безбедности. Пети тренд је конвергенција и све нејаснија линија терористичке идеологије, као и изазован пораст оних који се изјашњавају као, условно речено, „идеолошки збуњени” јер не могу јасно да издифренцирају своје идеолошке мотиве (видети: Мијалковић, Бајагић, Поповић, 2023: 320). Шести тренд уочен у мноштву напада широм света последњих неколико година, повезан са деловањем Исламске државе, јесте и „фамилијаризација” терористичког деловања, односно учешће читавих породица или више њених чланова у планирању, организовању или спровођењу терористичких активности (Hoffman, Ware, 2020).

Тероризам је данас присутан у свим националним законодавствима која инкриминишу не само чин терористичког акта већ и све активности повезане са тероризмом: организовање, финансирање, обуку, подстицање на извршење, врбовање. Овакве активности тешко се ограничавају територијално, па стога и адекватно праћење и спречавање активности повезаних са тероризмом захтевају међународну сарадњу. Та сарадња институционализована је кроз Организацију уједињених нација и бројне друге међувладине организације које се баве терористичком претњом. Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1368 међународни тероризам класификован је као претња међународном миру и безбедности (Security Council Resolution 1368, 2001). Генерална скупштина ОУН усвојила је 2006. године и Глобалну контратерористичку стратегију (*General Assembly Resolution 60/288*, 2006), која се ажурира на сваке две године (*United Nations Global Counter-Terrorism Strategy, 8th review of the Strategy*), пратећи трендове у развоју терористичке претње. Оно што изискује глобалну сарадњу у борби против тероризма јесу његова динамичност, адаптивност, транснационално деловање и честе промене у тактикама регрутовања, а напори за сузбијање радикализације и тероризма јесу „снажно повезани са тачним и благовременим прикупљањем и разменом обавештајних података између безбедносних агенција са и широм света” (Akinlabi, Alade, 2024: 31). Међународна сарадња пружа додатни подстицај владиним агенцијама да, радећи једни са другима, подигну ниво своје будности и припремљености за препознавање и елиминисање терористичких претњи.

Глобални форум за борбу против тероризма (GCTF) највећа је неформална иницијатива која окупља доносиоце политичких одлука и стручњаке широм света, како би разменили искуства, анализирали слабости, развијали јавно доступне алате за супротстављање тероризму и смањили рањивост људи широм света на тероризам. На регионалном нивоу, Европска унија има мноштво корисних иницијатива у области међународне сарадње против тероризма. Тако је у оквиру Европола 2016. године основан Европски центар за борбу против тероризма (*Europol European Counter*

Terrorism Centre – ECTC), као централни аналитички и оперативни центар Европола за борбу против тероризма. Усмерен је на координацију истрага и размену оперативних информација, као што су информације о претњама, плановима, терористичким групама, логистици, финансирању, аналитички извештаји. Ове информације користе националне полиције и остале партнерске организације у својим свакодневним оперативним и тактичким задацима. У оквиру Европола креиран је и канал за безбедну размену поверљивих података између агенција безбедности различитих држава, платформа СИЕНА (*Secure Information Exchange Network Application – SIENA*), која представља технолошки механизам за безбедну и заштићену међуагенцијску размену оперативних података. Поред осталих облика криминала, она је и најбржи механизам за размену оперативних података о терористичкој претњи, уз строга правила – шифрована мрежа, различити нивои приступа и обавезна верификација идентитета учесника.

Споразум из немачког града Прима (*Prüm Treaty, 2005*) дао је основ за још једну корисну иницијативу ЕУ која омогућава аутоматизовану размену података ДНК профила, отисака прстију, података о возилима држава чланица и организацији великих догађаја, како би се спречила и терористичка кривична дела. Споразум првобитно потписан само између неколико европских земаља пренесен је у оквиру ЕУ кроз одлуку Савета ЕУ из 2008. године (*Council Decision 2008/615/JHA, 2008*). У појединачним случајевима и уз одређена ограничења, државе чланице у циљу спречавања тероризма могу једна другој доставити следеће податке: презиме и име, датум и место рођења, опис услова који доводе до претпоставке да ће бити учињена кривична дела (*EUR-Lex, 2025*).

Директива Европског парламента и Савета ЕУ 2016/681 под називом Директива о евиденцији имена путника (*Passenger Name Record Directive – PNR, 2016*) акт је који омогућава државама чланицама да благовремено идентификују сумњиве путнике и потенцијалне терористичке активности тако што обавезује авиопревознике да прикупљају податке о путницима у авио-превозу и чувају их, уз обавезу дељења података надлежним органима ради

спречавања, откривања, истраге и гоњења тероризма и озбиљних криминалних дела (Directive [EU] 2016/681 of the European Parliament and of the Council).

Европол је 2005. покренуо и Информациони систем Европола (*The Europol Information System – EIS*), који представља централну базу Европола са оперативним и обавештајним подацима о свим облицима криминала, укључујући и тероризам. Систем садржи информације о тешким међународним злочинима, осумњиченим и осуђеним лицима, криминалним структурама и кривичним делима и средствима која се користе за њихово извршење. Државама ЕУ које су део Шенгенског простора на располагању је још један механизам који агенцијама омогућава брзу претрагу и размену упозорења о различитим облицима прекограничних претњи, па и о осумњиченима за тероризам и њиховим активностима у реалном времену – Шенгенски информациони систем II (*Schengen Information System II – SIS II*). Први шенгенски информациони систем (SIS) настао је у оквиру Шенгенског споразума и Шенгенске конвенције из 1990. године, а модернизовану верзију (*SIS II*) развила је и одржава Европска комисија (Директорат за миграције и унутрашње послове), уз техничко управљање Агенције Европске уније за оперативно управљање великим ИТ системима у области слободе, безбедности и правде (*eu-Lisa*). То је централизована база која садржи оперативна упозорења о траженим лицима, фалсификованим документима и украденим возилима, и не служи за даљу комуникацију и размену података, већ искључиво за примање или слање брзог упозорења које је видљиво осталим корисницима.

Директорат за миграције и унутрашње послове ЕУ основао је 2011. године још једну, за контратероризам, а пре свега антитероризам, важну иницијативу за подизање свести о радикализацији (*Radicalisation Awareness Network – RAN*), и она укључује мрежу стручњака који свакодневно раде са онима који су рањиви на радикализацију или су већ радикализовани (представници цивилног друштва, социјални радници, млади, наставници, здравствени радници, представници локалних власти, полицајци и затворски службеници). Мрежа повезује практичаре, омогућава размену добрих

практи, публикује едукативна издања и, за разлику од претходно наведених иницијатива, представља платформу за размену знања, а не оперативних информација.

С обзиром да технолошки напредак користе и терористи, мењајући свој *modus operandi*, Европска комисија је у децембру 2015. године покренула ЕУ интернет форум (*EU Internet Forum – EUIF*) који спроводи сарадњу са технолошким компанијама ради лакшег отклањања терористичког и екстремистичког садржаја са интернета. Њихов задатак је да смање, односно онемогуће приступ онлајн терористичким садржајима и повећају обим ефикасних алтернативних наратива на интернету. Активности Форума касније су, због своје ефикасности, проширене и на борбу против сексуалног злостављања деце на мрежи (од 2019. године), трговину дрогом на мрежи и трговину људима на мрежи (од 2022. године) (https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-union-internet-forum_en).

Такође, постоји и Европска база података терористичких преступника (*European Database of Terrorist Offenders*) која садржи податке о осуђеним терористима у ЕУ од 2012. године и служи као регистар за праћење лица који представљају претњу. Што се правосудне сарадње тиче, у оквиру Евроцаста је 2019. године креиран правосудни контратерористички регистар (*Eurojust Judicial Counter-Terrorism Register – JCTR*) на основу одлуке Савета ЕУ 2005/671/ЈНА. Овај регистар намењен је тужилаштвима и судовима држава чланица за размену података о активним истрагама и кривичним поступцима у области тероризма, са свим детаљима везаним за рокове, процедуре и слично. Његова предност је у томе што омогућава потпун и правовремен увид у све сегменте кривичног гоњења без пропуста у виду фрагментисане и непотпуне размене података.

Европска унија је, када је реч о међународној сарадњи у борби против тероризма, препознала значај и спољне димензије контратероризма, па је 2022. године покренула пројекат *CT JUST* (*Counter-Terrorism and Justice Project*) у оквиру инструмента за спољне послове и безбедносну сарадњу (*EU Foreign Policy Instrument – FPI*) и Програма за спречавање тероризма и организованог криминала у партнерским земљама. Циљ те иницијативе јесте да ојача

капацитете правосуђа партерских земаља у области борбе против тероризма, па она укључује: помоћ око унапређења нормативног оквира и усклађивање са међународним стандардима, обуку судија и тужилаца у области истрага и гоњења терористичких активности, обуку за прикупљање и чување дигиталних доказа, размену пракси и успостављање контакт тачака између држава партнера и Евроцаста. Укратко, иницијатива тежи развијању и јачању резилијентности партнерских земаља на терористичку претњу. Једна од конференција под окриљем ове иницијативе, одржана у фебруару 2025. године, показала је завидан ниво развијености техничке сарадње између институција ЕУ и земаља представника Арапске лиге (European Commission, 12 February 2025, https://fpi.ec.europa.eu/news/strengthening-international-judicial-cooperation-counterterrorism-key-takeaways-high-level-2025-02-12_en). Такође, унутар овог пројекта развијена је посебна иницијатива за унапређење поверења и сарадње између обавештајних, правосудних и истражних структура широм Африке, под називом *SPHINX* (European Commission, 28 May, 2025, https://fpi.ec.europa.eu/news/strengthening-counter-terrorism-partnerships-africa-2025-05-28_en). Ова иницијатива, коју ЕУ оцењује као пример људскоцентричног приступа контратероризму, служи не само за размену стручних знања о методологији обраде доказа и праћење финансијских токова тероризма, већ и за свеобухватно унапређење правног и институционалног оквира који је способан да решава узроке и поштује стандарде људских права у афричким земљама.

Поред Организације уједињених нација, као кровне организације која даје нормативни и етички оквир за борбу против тероризма, и ЕУ као регионалног лидера који креира инфраструктуру и културу у области антитероризма, пракса је показала да, када дође до потребе за оперативним поступањем, ЕУ често нема задовољавајуће техничке капацитете и разрађене процедуре поступања и често се за техничко спровођење операција ослања на НАТО. Стога је и НАТО, као део глобалне мреже за борбу против тероризма, усвојио Политику за борбу против тероризма (*NATO Policy Guidelines on Counter-Terrorism*, 2012, ревидирана 2021), која се за-

снива на три принципа: *свесносћ, њревенција и одбрана*. Оперативна сарадња обухвата размену обавештајних података, заједничке вежбе, унапређење заштите критичне инфраструктуре и подршку партнерским државама кроз програм Иницијатива за изградњу одбрамбених капацитета (*Defence Capacity Building Initiative – DCBI*).

Глобална контратерористичка сарадња је неопходна, али исто тако суочена са бројним изазовима и препрекама које је потребно постепено превазилазити, попут различитих културалних приступа тероризму, те очитом недостатку консензуса о дефиницији, идеологији, приоритетима, а самим тим и нормативним оквирима који отежавају практичну сарадњу у погледу хапшења, екстрадиције и кривичног гоњења лица повезаних са тероризмом. За разлику од терориста, који немају избора, јер уколико желе да преживе морају радити на својој динамичности и адаптивности, владине агенције су и даље „инхерентно бирократске и реактивне”, спорије се мењају, прилагођавају и често касно реагују (Hoffman, Ware, 2020). Циљ је да државе ојачају своје капацитете тако да не поступају само реактивно, реагујући на инциденте, него да буду оспособљене да предвиде претњу, координирају одговоре и континуирано предузимају превентивне мере, а одговор ускладе са елементарним стандардима поступања, поштујући људска права.

Изазови и предности полицијске дипломатије у борби против тероризма

Тероризам је адаптиван и променљив, док подаци о безбедносним структурама, пре свега о полицији, не говоре исто о њима. Наиме, полиције широм света и даље примењују своје традиционалне, застареле приступе у борби против тероризма, које се фокусирају на елиминисање лидера терористичких организација и група, организациону логистику и финансирање, што данас постаје непримењиво и бескорисно за покрете у којима нема идентификованих вођа, нема постојеће организације и нема инфраструктуре коју би требало урушити (Hoffman, Ware, 2020).

Полиција и остали субјекти који учествују у борби против тероризма морају развити капацитете за брже прилагођавање новим околностима, а полицијска дипломатија има добре предуслове да унапреди ову адаптивност. Основна претпоставка од које се полази у овом раду јесте да је полицијска дипломатија алат у сузбијању тероризма (Кекић, Никач, 2011) и да представља инструмент превазилажења бројних препрека у глобалној контратерористичкој сарадњи, и то кроз културолошко равнање и развијање поверења. Блок (*Block*) дефинише шест основних категорија разлога који руше поверење у полицијској сарадњи: корупција, супротстављени интереси полицијских агенција у датом моменту, различито дефинисане законске обавезе, ограничени ресурси, бирократске препреке и различити стандарди (Block, 2017: 21). Поверење се у полицијској сарадњи сматра социјалним механизмом за решавање проблема ризика, и то кроз механизме очекивања и посвећености (Block, 2017: 15). Наиме, размена најважнијег ресурса у раду полицијских агенција и губљење потпуне контроле над тим ресурсом кроз процес дељења чини онога ко дели информације рањивим, а једна од стратегија која се предлаже како би овај ризик био умањен јесте и постојање посредника од поверења у форми официра за везу (Block, 2017: 27).

Стога, као најважнији задаци полицијске дипломатије, поред размене најбољих полицијских пракси и омогућавања техничких, оперативних предуслова рада полицијама широм света, јесу и културолошко и цивилизацијско приближавање, те боље разумевање различитих култура, социолошких особености, идеологија и социјалних услова који утичу на перцепцију тероризма и одређују контратерористичке праксе држава.

Поред тога, савремене полицијске праксе, укључујући и контратерористичке, морају уважити потребу за адаптивним приступима борби против тероризма, који су фокусирани пре свега на добробит заједнице и који једнак приоритет дају безбедности и грађанским слободама, као и глобалној сарадњи у размени обавештајних података и изградњи капацитета (Gray, 2024: 62, 63). Истраживања доступна из демократских, западних земаља показују

да је јавност све мање толерантна на „разлоге безбедности” у ограничавању њихових грађанских и људских права и слобода (Gallup, 2025). Кофи Анан је као генерални секретар ОУН још 2005. у једном свом обраћању истакао:

„Поштовање људских права није само компатибилно са успешном стратегијом борбе против тероризма. То је суштински елемент контратероризма. Тероризам је сам по себи директан напад на људска права и владавину права. Ако их жртвујемо у нашем одговору, предаћемо победу терористима” (United Nations Secretary General, 2005).

Полицијска дипломатија, дакле, поред свих наведених изазова, има потенцијал да постигне значајне стратешке резултате који ће оперативну сарадњу полиција широм света учинити ефикаснијом и продуктивнијом. Срж полицијске дипломатије јесте рад на поверењу и већој транспарентности, разумевању и усаглашавању пракси, те „културолошком равнању” које се дешава кроз заједничко суочавање са истом претњом. Полицијска дипломатија може бити чак и „пионир за успостављање и развој добрих дипломатских односа између држава” те у томе често ићи и испред политике, односно опште дипломатске сарадње између држава (<https://www.rts.rs/lat/vesti/politika/756872/znacaj-policijske-diplomatije.html>, доступно 18. марта 2025).

Студија случаја: Полицијска дипломатија у борби против тероризма – сарадња Европола и ФБИ-ја у борби против ИСИС-а

Праксе полицијске дипломатије имају дугу историју, али пример најразвијенијих полицијско-дипломатских односа јесте сарадња ЕУ и САД, нарочито након 11. септембра (видети: Кекић, Никач, 2011: 423), док је свој зенит ова сарадња доживела након успона ИСИС-а 2014. године. Заједничка борба евроатлантске заједнице против терористичке претње која долази са периферије учврстила је идентитет ове заједнице заснован управо на тој улози. Иако се ради о цивилизацијски блиским културама, правне тра-

диције су им различите, и то је био један од важних изазова њихове сарадње. Иако су стратешки (2001) и оперативни (2002) споразум између Европола и САД веома контроверзни, посебно због разлика у стандардима заштите података, оцењује се да је однос Европола са САД добро напредовао и да обе стране имају користи од тога (Cocq, Galli, 2017: 145). Сем тога, и ови иницијални споразуми, као и други правни механизми који ће касније представљати нормативни основ продубљивању сарадње, уследили су као резултат развијања дипломатског поверења, међусобних посета и меморандума о разумевању те неформализоване размене информација и искустава без потпуног и детаљног правног оквира.

Службеници за спровођење закона који делују у дипломатском својству у иностранству, тзв. правни аташеи ФБИ-ја (*Legats*), акредитовани су још од четрдесетих година прошлог века при америчким амбасадама широм Европе, укључујући и Евроазију и Источну Европу (Берлин, Брисел, Лондон, Париз, Хаг, Берн, Копенхаген, Мадрид, Рим, Беч, Анкара, Атина, Букурешт, Кијев, Праг, Софија, Варшава, Астана, Београд, Будимпешта, Москва, Рига, Тбилиси) (FBI, 2025). И остале агенције за спровођење закона имају своје официре за везу при седишту Европола у Хагу, који, иако према америчким законима имају дипломатски статус, имају такође и оперативна овлашћења, а унутар Европола се за њих користи назив „официри за везу”, који је уобичајен за оперативне представнике. Према подацима из 2016. године, у седишту Европола, поред представника ФБИ-ја, налазили су се представници других америчких органа: Биро за алкохол, дуван, ватрено оружје и експлозиве (*US ATF*), Царина и заштита границе (*US CBP*), Управа за сузбијање дрога (*US DEA*), Служба дипломатске безбедности (*US DS*), Управа за храну и лекове (*US FDA*), Служба за имиграцију (*US ICE*), Пореска служба (*US IRS*), Управа за безбедност саобраћаја (*US TSA*), Тајна служба (*US SS*) и Департман њујоршке полиције (*US NYPD*) (Caudron, 2018).

У контексту контратерористичке сарадње између САД и ЕУ, извештаји говоре да је већ након терористичког напада 11. септембра 2001. године ЕУ појачала своје дипломатске активности са америчким колегама у домену полиције, правосуђа и гранич-

не контроле. Од тада, генерални тужилац САД, државни секретар и секретар за унутрашњу безбедност састају се на министарском нивоу са колегама из ЕУ најмање једном годишње, а на сваких шест месеци састаје се и радна група САД-ЕУ, састављена од високих званичника, како би се разговарало о полицијској и правосудној контратерористичкој сарадњи. Непосредно након напада 11. септембра и ЕУ је основала радну групу стручњака за борбу против тероризма, смештену у Европолу и састављену од представника полиције и обавештајних служби из сваке државе чланице, како би се побољшала комуникација међу овим службама и радило на вези са америчким колегама. Ова радна група поново је активирана након терористичких бомбашких напада у Мадриду 2004. ФБИ је већ тада најавио слање свог аташеа у Хаг, а Тајна служба САД именовање особе за везу са Европолом која ће радити на питањима фалсификата. Два официра за везу Европола послата су у Вашингтон 2002. године. Паралелно са полицијском сарадњом (оперативном и стратешком), развијала се и правосудна сарадња кроз Евроцаст, а представници САД су наводно позвани да присуствују састанцима шефова јединица ЕУ за борбу против тероризма (CRS Report for Congress, 2004). Све ове дипломатске активности резултирале су продубљивањем сарадње између САД и ЕУ и потписивањем споразума о размени стратешких и оперативних информација.

Наиме, 6. децембра 2001. године потписан је званични споразум између Европола и САД о стратешкој и техничкој сарадњи којој је омогућио размену стратешких информација о процени претњи, трендовима, обрасцима криминала. Овај споразум није могао да укључи размену оперативних података, јер у том тренутку ЕУ закони о заштити података и приватности то нису омогућавали, али када је ЕУ створила правне и институционалне механизме, већ 2002. године потписан је допунски споразум, који је омогућио и оперативну сарадњу, односно размену личних података као што су имена и идентитет осумњичених, али и мере заштите тих података (видети: Statewatch, 2002). САД и Европол су тиме постали оперативни партнери, али се сарадња и даље одвијала контролисаним каналима и постепено. Споразум између САД и Европске

уније о коришћењу и преносу података из евиденције имена путника из ЕУ у Министарство за националну безбедност САД (*The EU-U.S. Passenger Name Record [PNR] Agreement*) ступио је на снагу 1. јула 2012. године, омогућивши праћење путника у ваздушном саобраћају осумњичених за везе са тероризмом (PNR, 2012). ФБИ сарађује са Европолом и појединачним државама чланицама и кроз постојећи шири правни оквир о узајамној правној помоћи између САД и ЕУ, а ФБИ делује под окриљем Канцеларије за међународне послове Министарства правде САД, преко које се овакви захтеви упућују. Овим споразумима се регулишу питања заједничких истражних тимова, омогућавају се прекогранично прикупљање доказа и екстрадиција између САД и земаља ЕУ, захтевају се телефонски записи, финансијске трансакције и сведочења од других јурисдикција у случајевима тероризма, као и процесуирање осумњичених за тероризам који су ухапшени у Европи, тако што се омогућава пренос доказа америчким судовима. Први у низу ових споразума ступио је на снагу 2003. године (*Agreement on mutual legal assistance between the European Union and the United States of America*, 2003).

Важан сегмент борбе против тероризма из перспективе САД било је праћење токова новца. Зато је америчко министарство финансија покренуло Програм за праћење финансирања тероризма (*TFTP*) како би пратило токове новца терориста и помогло ширим напорима владе САД да открије терористичке ћелије и мапира терористичке мреже код куће и широм света. Аналитичари ФБИ-ја рачунали су на обавештајне податке финансијске природе прибављене од стране Европола о идентификованим сумњивим банковним активностима које би указивале на трансфере новца између различитих ћелија ИСИС-а у различитим земљама, и на прослеђивање таквих података властима САД. Међутим, за овакву активност био је потребан прецизан правни оквир у виду споразума. Након неколико неуспелих покушаја у периоду од 2006. до 2010. да се постигне споразум између САД и ЕУ о приступу *SWIFT* подацима за праћење финансирања тероризма (разлози су били својствени нормативи ЕУ и укључивали су забринутост за приватност, пропорционалност и реципроцитет),

Споразум о Програму за праћење финансирања тероризма (*TFTP*) између ЕУ и САД постигнут је у јануару 2010. године, али је касније стављен ван снаге (*Agreement between the European Union and the United States of America on the processing and transfer of Financial Messaging Data from the European Union to the United States for purposes of the Terrorist Finance Tracking Program, 2010*). Споразум је суспендован због извештаја по којима су америчке безбедносне службе кршиле мере заштите приватности и замењен је споразумом о узајамној правној помоћи (*MLA*), који олакшава размену података, али се за приступ финансијским подацима ослања на националне законе појединачних држава чланица ЕУ (*SWIFT: European Parliament votes down agreement with the US, 2010*).

За Европску унију успон ИСИС-а донео је нове изазове, нарочито узимајући у обзир серију терористичких напада у Европи 2015. године. САД су врло озбиљно схватиле ову претњу и још чвршће се повезале са Европом у контратерористичким напорима. Током јануара 2014. године у Хагу је одржан важан састанак Европола и ФБИ-ја на највишем нивоу, а тема је била анализа капацитета Европола за сузбијање тероризма и организованог криминала и могућности за интензивнију сарадњу (*Europol, January 31, 2014*). Први трајни официр за везу ФБИ-ја при Европолу постављен је 21. маја 2015. године (*Europol Annual Review, 2015*) и тако је омогућено стално и директно комуницирање у реалном времену. Његово постављање је значајно допринело убрзању и поједностављењу сарадње између Европола и ФБИ-ја, посебно у време усложњавања терористичке претње коришћењем интернет технологије за постизање терористичких циљева.

Схвативши да много страних држављана индоктринираних идеологијом радикалног ислама одлази на жаришта сукоба да ратује за Исламску државу, ФБИ и Европол потписали су у Вашингтону 2016. године међусобни споразум који ће значајно интензивирати заједничку борбу против страних бораца. Свесни опасности коју носи мрежа таквих бораца (искусних, обучених, оспособљених за ширење екстремистичких идеја и за организацију и планирање напада по повратку у САД и земље Европе), ФБИ је на осно-

ву споразума добио могућност да се прикључи Европоловој фокалној групи „Путници” (*Travellers*). Група данас функционише као један од тимова за аналитичке пројекте од интересовања за Европол (видети: Europol Analysis Projects, 2025), а састављена је од стручњака и аналитичара који координирају истраге држава чланица ЕУ о страним борцима. Ова група омогућила је да се заједничким обавештајним и оперативним деловањем ФБИ-ја и Европола идентификује и испрати сваки сумњив повратак потенцијалних терориста из Сирије и Ирака у земље ЕУ и партнерске земље, као и да се евидентирају и спрече активности терористичких ћелија и „ћелија спавача” (*European Union Terrorism Situation and Trend Report*, 2019: 25). Европски контратерористички центар при Европолу, чији је поменута група део, има и Јединицу ЕУ за праћење интернет пропаганде (*EU IRU*) основану такође 2015. Године, која координира напоре ЕУ у борби против приступа онлајн терористичкој пропаганди и пружа оперативну онлајн подршку за случајеве борбе против тероризма. Ова јединица прати и пријављује терористички и екстремистички интернет садржај и тесно сарађује са интернет компанијама и страним провајдерима ради његовог уклањања.

Пре него што је Европол креирао организационе и правне оквире стратешке и оперативне размене података, ФБИ је још 2013. године у Јордану започео операцију „Племенити феникс” (*Operation Gallant Phoenix*), заједничку међународну обавештајну иницијатива коју је осмислио САД, уз учешће бројних држава, укључујући НАТО земље и земље ЕУ. Њена основна замисао јесу прикупљање, анализа и размена података о страним борцима, посебно оним повезаним са ИСИС-ом и другим екстремистичким групама. Ова операција је још један од примера сарадње ФБИ-ја и Европола, с обзиром на то да је Европол према расположивим подацима послао у ту операцију свог аналитичара 16. августа 2017. године и да размену информација има искључиво са ФБИ-јем, на начин који је регулисан међусобним споразумом. Подаци се, у складу са регулативом ЕУ, користе за превентивне сврхе, како би се благовремено адресирале потенцијалне претње унутар граница ЕУ (<https://www.europarl.europa>).

eu/RegData/questions/reponses_qe/2018/000009/P8_RE(2018)000009_EN.pdf, доступно 4. октобра 2025).

ФБИ и Европол радили су у заједничкој акцији и на разбијању пропагандних мрежа и гашења кључних онлајн канала, мобилних апликација и осталих веб-садржаја које је ИСИС користио – Амак (*Amaq*), радио Ал Бајан (*Al-Bayan*), Халуму (*Halumu*), Нашир вести (*Nashir news*). У јуну 2017. године садржај медија Амак је компромитован и заплећени су им сервери, што је омогућило идентификацију радикализованих појединаца који су тај садржај делили и користили у преко сто земаља. У поновљеној акцији између 25. и 26. априла 2018. године, координираној од стране Европолове јединице за праћење интернет пропаганде (EU IRU), ови канали били су готово у потпуности онеспособљени (Europol, April 27, 2018), чиме су способност и капацитет ИСИС-а да регрутује нове чланове драматично смањени. ФБИ помаже Европолу техничким методама прикупљања обавештајних података и учествовањем у конкретним и континуираним акцијама разбијања терористичке критичне инфраструктуре онлајн, о чему сведоче и најновије акције из 2024. године (Europol, June 14, 2024). На овај начин се најефикасније и најбезбедније спречавају терористичка пропаганда и онлајн комуницирање које одржава живим терористичке мреже широм света.

Такође, према извештајима Европола, број ухапшених терориста се између 2015. и 2018. године удвостручио, а половина ухапшених повезана је са терористичким деловањем ИСИС-а (European Union Terrorism Situation and Trend Report, 2019: 15). ФБИ је дао Европолу имена преко 4500 појединаца притворених на североистоку Сирије, а листа је унета у Шенгенски информациони систем, што европским државама омогућава да идентификују те особе уколико покушају да пређу границу ЕУ (De Kerchove, Onidi, 2021). Најзад, размена обавештајних података била је и кључни помоћни механизам војних акција које су у октобру 2019. године резултирале елиминацијом Абуа Бакр ел Багдадија, вође ИСИС-а, и уништењем калифата (De Kerchove, Onidi, 2021).

Ипак, сарадња која је донела доста резултата није била без изазова. Највећи је свакако био развијање заједничких протокола за руковање оперативним и обавештајним подацима како би се помирили различити правни стандарди у области контратероризма између САД и ЕУ, односно проналажење равнотеже између прешироких овлашћења служби безбедности, које је предвидео амерички Патриотски закон из 2001. (*USA PATRIOT Act*), и регулативе ЕУ. Главни документ у ЕУ који регулише заштиту приватности података о личности и начине на који се ти подаци могу делити са трећим државама јесте ЕУ ГДПР (*General Data Protection Regulation – GDPR*), који је ступио на снагу 2018. године (*Regulation [EU] 2016/679*). Посебан документ којим се регулишу правила о заштити података о приватности само за Европол (*Regulation [EU] 2016/794*) усаглашен је са њим. Регулатива 2016/794 обавезује Европол да сме да дели податке са трећим државама само ако је ова активност претходно регулисана посебним споразумом и ако је у земљи примаоцу обезбеђен једнак ниво заштите као у ЕУ. Такође, мора бити обезбеђен принцип „минимализације података“, односно да подаци буду стриктно ограничени на конкретне податке из конкретног случаја, и најзад, европски надзорни орган за заштиту података (*European Data Protection Supervisor – EDPS*) мора контролисати те процесе (видети: *Regulation [EU] 2016/794*). *EDPS* је 2017. године преузео све надлежности надзора обраде личних података од Европоловог надзорног тела (*Europol Joint Supervisory Body – JSB*), које је до тада надзирано обраду личних података унутар Европола у складу са Конвенцијом о оснивању Европола из 1995. године ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:41995A1127\(01\)\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:41995A1127(01)))).

Европска комисија има овлашћење да утврди, на основу члана 45 Уредбе (ЕУ) 2016/679, да ли земља ван ЕУ са којом се лични подаци размењују нуди адекватан ниво заштите података, еквивалентан ономе који обезбеђује ЕУ (*Adequacy decisions*, 2025). Како САД немају признат адекватан ниво заштите података од стране Европске уније у области размене података у сектору спровођења закона, јер се уз општи акт (ЕУ) 2016/679 на њу примењује и посебна директива (*Law Enforcement Directive – LED [Directive (EU) 2016/680]*), ФБИ и Европол

морају стално балансирати између безбедности и приватности. То подразумева да се размена оперативних података врши на основу билатералног споразума уз прецизиране услове размене утврђене додатним актом: који органи обе стране имају приступ подацима, које су то категорије података, како се подаци достављају и чувају и под којим условима се бришу, ко одобрава приступ подацима, која комуникациона средства се користе за њихову безбедну размену и како се евиденција размене документује и контролише. Службени канал или формална контакт тачка преко које се размена између ФБИ-ја и Европола формално спроводи јесте акредитовани официр ФБИ-ја у Хагу који платформу СИЕНА може користити за контакте са јединицама широм Европе.

Остварени резултати дипломатских напора корисни су и плодonoсни. Ипак, кључни изазови који остају отворени односе се на усаглашавање критеријума приватности актера који деле информације, с обзиром на то да стриктна регулатива ЕУ ограничава обим личних података који се могу делити са ФБИ-јем. Уколико се ови критеријуми не приближе, то може отворити додатне спорове око тога како се лични подаци чувају, складиште и користе, а нарочито у контексту терористичке претње у успону – десничарског тероризма, јер о његовим кључним елементима постоји озбиљно неслагање између САД и ЕУ (Leidig, Van Mieghem, 2021). На поверење и одлуку да се сарадња интензивира утичу и политички разлози и забринутост многих европских земаља да САД може угрозити њихову сувереност, те да се ослањање на америчке обавештајне податке у овом моменту може сматрати рањивошћу (Washington Post, June 5, 2025). Разлике у правним системима такође стварају проблеме у процесима попут екстрадиције, јер према споразуму о екстрадицији између САД и ЕУ земље ЕУ могу одбити екстрадицију уколико осумњиченом прети смртна казна (Agreement on extradition between the European Union and the United States of America, 2003. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22003A0719\(01\)&qid=1760397390588](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22003A0719(01)&qid=1760397390588), доступно 3. октобра 2025).

Улога полицијског аташеа ФБИ-ја у нормативном и организационо-функционалном равнању партнерских земаља јесте зна-

чајна, и сви успостављени механизми, праксе и алати развијени су на темељима изградње контаката, повезивања и поверења. Предност аташеа у области тако деликатној као што је сарадња у унутрашњим пословима и размена осетљивих података лежи у томе што је он у могућности да гради и одржава поверење кроз личне (*face-to-face*) контакте са страним званичницима и безбедносним агенцијама и повезује их са другим агенцијама. Поред координације међународних истрага у којима је партнер САД, оперативне размене информације помоћу платформе СИЕНА, повезивања са другим међународним организацијама и осталих дипломатских мера на омогућавању и олакшавању оперативне сарадње, аташеи ФБИ-ја јесу и стратегији који процењују политичку и безбедносну климу и у складу са тим дају ситуационе извештаје и препоруке. Ништа мање важна у том смислу није ни њихова улога у координацији специјализованих обука и тренинга ФБИ-ја и партнера с циљем уједначавања пракси и неговања владавине права.

Закључак

Различити национални интереси, правне традиције и друштвени ставови према питањима приватности личних података и криминалу и кажњивости генерално, уочени су као највећи изазови у сарадњи држава у решавању заједничких проблема безбедности. Дипломатија генерално, а нарочито полицијска дипломатија (врло уска и специфична форма деловања), препозната је као важан алат да се ови изазови савладају успешније и са више поверења, које је камен темељац за надоградњу и олакшавање сарадње. Како поверење није нешто што се подразумева, нарочито када је реч о размени најосетљивијих оперативних података, неопходно је радити на њему кроз развијање заједничке одговорности и моралних обавеза, односно кроз посвећеност мултилатералним нормама, конзистентност и реципроцитет (Ramel, 2025).

Поверење које директни контакти стварају довели су до унапређења оперативних резултата, па се тако према подацима из интервјуа директора ФБИ-ја из 2018. године контратероризам наводи

као једна од најуспешнијих области сарадње, на основу тога што је размена обавештајних података о осумњиченим терористима и страним борцима између САД и Европола повећана за 30% у само једној години (Caudron, 2018). Истовремено, размена обавештајних и оперативних података била је један од главних практичних изазова и стога један од кључних циљева полицијске дипломатије, како би се остварили остали циљеви контратероризма: разбијање финансијерских мрежа повезаних са ИСИС-ом, откривање, праћење и онемогућавање интернет пропаганде и врбовања и олакшавање екстрадиције и кривичног гоњења осумњичених за тероризам у различитим јурисдикцијама. Заједничке вредности чиниле су темељ овог односа, док су разлике у законима о приватности, заштити слободе говора и другим правним оквирима подстакле америчке и европске званичнике да критички и креативно размишљају о новим начинима решавања проблема (De Kerchove, Onidi, 2021).

Дипломатске праксе, поред свега наведеног, имају и шири значај јер формалне и редовне билатералне посете, мултилатерални форуми попут учешћа на Европоловој Заједничкој годишњој конференцији о тероризму и пропаганди (*ECTC Advisory Network on Terrorism and Propaganda Conference*), подстичу и неформалне облике сарадње. Тако се око најновијих дипломатских активности као врста подршке окупљају и истраживачи, научници и приватне технолошке компаније и креира се мрежа професионалаца и истраживача који деле теоријска знања, практична искуства и технолошке иновације, дугорочно унапређујући контратерористичку резилјентност држава и њених грађана.

Полицијска дипломатија има снажан потенцијал да направи мост између колективног контратерористичког деловања и унилатералног или билатералног деловања држава. Може се слободно констатовати да су се полицијско-дипломатске праксе и правни оквир сарадње међусобно конституисали и надограђивали, а да је полицијска дипломатија одиграла кључну улогу у сарадњи Европола и ФБИ-ја, од терористичких напада 11. септембра, преко заједничких операција елиминисања ИСИС-а, па до разбијања онлајн канала пропаганде данас. Полицијска дипломатија је увек

претходила споразумима о оперативној или стратешкој сарадњи, а полицијске дипломате су логистички посредник и кључна спона у размени обавештајних података, оперативној координацији и правној хармонизацији између различитих националних агенција за спровођење закона. Након постављања правних аташеа ФБИ-ја и официра за везу других америчких агенција контратерористичка сарадња је интензивирана, праћена институционалним развојем, новом правном регулативом и конкретним практичним резултатима као што је разбијање терористичке мреже ИСИС-а и његове инфраструктуре. Најзад, Европа и САД налазе се пред новим терористичким изазовима, попут успона десничарског тероризма, који ће размену података ставити пред нове изазове, а самим тим и дати неке нове задатке полицијској дипломатији на терену. Наиме, дипломате морају радити на универзализацији дефиниције десничарског тероризма и постизања консензуса око услова за уклањање говора мржње и терористичког садржаја на интернету (видети: De Kerchove, Onidi, 2021).

Полицијска дипломатија дала је кључни допринос и замајач трансформацији од *ad hoc* сарадње ка једном организованом, структурираном партнерству. Праксе полицијске дипломатије допринеле су јачању међусобног поверења, унапређењу правног оквира и пракси размене обавештајних и оперативних података, олакшале су координацију заједничких операција Европола и ФБИ-ја и као резултат донеле разбијање мреже ИСИС-а, процесуирање терориста и спречавање бројних напада који су се могли десити у Европи. Поменути изазови који се односе на приватност података и питања нормативног усаглашавања и вредносног равнања остају предмет интересовања држава које деле интерес у борби против тероризма и других облика криминала. Полицијска дипломатија ће се несумњиво развијати у правцима развоја нових технологија и наставиће да буде спона за помирење разлика и лакшу комуникацију у корист свих повезаних страна.

Литература

1. Adequacy decisions, https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/adequacy-decisions_en, доступан 3. октобра 2025.
2. Agreement between the European Union and the United States of America on the processing and transfer of Financial Messaging Data from the European Union to the United States for purposes of the Terrorist Finance Tracking Program (2010). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22010A0113\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22010A0113(01)), доступан 1. октобра 2025.
3. Agreement on extradition between the European Union and the United States of America (2003). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22003A0719\(01\)&qid=1760397390588](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22003A0719(01)&qid=1760397390588), доступан 3. октобра 2025.
4. Agreement on mutual legal assistance between the European Union and the United States of America (2003). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22003A0719\(02\)&qid=1759957778063](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22003A0719(02)&qid=1759957778063), доступан 1. октобра 2025.
5. Akinlabi, O.E., Alade, A. (2024). Contemporary Challenges in Counterterrorism: Identifying and Addressing Gaps at National and International Level. *Berkeley Journal of Humanities and Social Science*, 5(6): 25–38.
6. Bigo, D. (2002). Liaison officers in Europe: New officers in the European security field. In *Issues in transnational policing*, pp. 67-99. Routledge.
7. Block, L. (2010). Bilateral police liaison officers: Practices and European policy. *Journal of Contemporary European Research*, 6(2): 194–210.
8. Block, L. (2017). Establishing Trust Despite the Risks? An Analysis of the Need for Trust in Police Cooperation, in: Saskia H. and Carole M. (eds.). *Trust in International Police and Justice Cooperation*. Hart Publishing, pp. 13–29.
9. Waldbauer-Hable, P.C. (2023). Diplomats in Uniform: ‘Security Diplomacy’ Described Through a Practical Experience Report. In:

- Onditi, F., McLarren, K., Ben-Nun, G., Stivachtis, Y.A., Okoth, P. (eds) *The Palgrave Handbook of Diplomatic Thought and Practice in the Digital Age*. Palgrave Macmillan, Cham, pp. 501–519.
10. Washington Post (June 5, 2025). Europe worries about its dependence on U.S. intelligence under Trump, <https://www.washingtonpost.com/world/2025/06/05/europe-cia-intelligence-sharing/>, доступан 5. октобра 2025.
 11. Влада Републике Србије (2025). Полицијски аташеи доприносе јачању билатералне полицијске сарадње, 23. јануар 2025, <https://www.srbija.gov.rs/vest/853741/policijski-atasei-doprinosje-jacanju-bilateralne-policijske-saradnje.php>, доступан 14. септембра 2025.
 12. Gallup (2025). Terrorism. <https://news.gallup.com/poll/4909/terrorism-united-states.aspx>, доступан 18. септембра 2025.
 13. General Assembly Resolution 60/288 (2006). Adopted by the General Assembly on 8 September 2006, <https://docs.un.org/en/A/RES/60/288>, доступан 24. септембра 2025.
 14. Голубовић, З. (2023). Полицијска дипломатија у дигиталном окружењу. *Безбедност*, 65(3): 148–161.
 15. Gray, C. (2024). Counterterrorism Strategies in the Age of Global Insurgency. *International Journal for Conventional and Non-Conventional Warfare*, 1(1): 56–64.
 16. Greener, B. K. (2011). The diplomacy of international policing: A case study of the New Zealand experience. *Political Science*, 63(2): 219–239.
 17. De Kerchove, G., Onidi, O. (2021). U.S.-EU Counterterrorism Cooperation Twenty Years After 9/11, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/us-eu-counterterrorism-cooperation-twenty-years-after-911>, доступан 3. октобра 2025.
 18. Den Boer, M., Block, L. (2013). *Liaison Officers: Essential Actors in Transnational Policing*. Eleven International Publishing.
 19. Directive (EU) 2016/681 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the use of passenger name record (PNR) data for the prevention, detection, investigation and prosecution of terrorist offences and serious crime, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0681>, доступан 27. септембра 2025.

20. EUR-Lex (2025). Stepping up cross-border cooperation – the Prüm decision. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/stepping-up-cross-border-cooperation-the-pr-m-decision.html>, доступан 27. септембра 2025.
21. European Commission (February 12, 2025). Strengthening International Judicial Cooperation in Counterterrorism: Key Takeaways from the High-Level Conference https://fpi.ec.europa.eu/news/strengthening-international-judicial-cooperation-counterterrorism-key-takeaways-high-level-2025-02-12_en, доступан 27. септембра 2025.
22. European Commission (May 28, 2025). Strengthening Counter-Terrorism Partnerships in Africa. https://fpi.ec.europa.eu/news/strengthening-counter-terrorism-partnerships-africa-2025-05-28_en, доступан 27. септембра 2025.
23. European Union Terrorism Situation and Trend Report (2019). https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2019_final.pdf, доступан 3. октобра 2025.
24. Europol (April 27, 2018). Islamic State Propaganda Machine hit by Law Enforcement in coordinated takedown action, <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/islamic-state-propaganda-machine-hit-law-enforcement-in-coordinated-takedown-action>, доступан 4. октобра 2025.
25. Europol (June 14, 2024). Major takedown of critical online infrastructure to disrupt terrorist communications and propaganda, <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/major-takedown-of-critical-online-infrastructure-to-disrupt-terrorist-communications-and-propaganda>, доступан 4. октобар 2025.
26. Europol (January 31, 2014). Europol and FBI discuss cooperation on countering international organised crime and terrorism, <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/europol-and-fbi-discuss-cooperation-countering-international-organised-crime-and-terrorism>, доступан 14. септембра 2025.
27. Europol Analysis Projects (2025). <https://www.europol.europa.eu/how-we-work/europol-analysis-projects>, доступан 2. октобра 2025.
28. Europol Annual Review (2015). https://www.europol.europa.eu/annual_review/2015/networks.html, доступан 1. октобра 2025.

29. Значај полицијске дипломатије, <https://www.rts.rs/lat/vesti/politika/756872/znasaj-policijske-diplomatije.html>, доступан 18. марта 2025.
30. Кекић, Д., Никач, Ж. (2011). Улога и делокруг рада полицијског дипломате у сузбијању тероризма. У: Зборник радова „Супротстављање тероризму - међународни стандарди и правна регулатива”, Међународна научнотручна конференција, Влада Републике Српске и други у сарадњи са Ханс Зајдел фондацијом, стр. 415–428.
31. Кекић, Д., Субошић, Д. (2009). Полицијска дипломатија. *Међународни проблеми*, 61(1–2): 141–162.
32. Leidig, E., Van Mieghem, C. (2021). *The US National Strategy on Countering Domestic Terrorism as a model for the EU (Policy Brief)*. International Centre for Counter Terrorism. Hague.
33. Leira, H. (2016). A Conceptual History of Diplomacy, in: Constantinou, M. C., Kerr, P., Sharp, P. (eds). *The SAGE Handbook of Diplomacy*. SAGE.
34. Lucas, K., Baldino, D. (2021). White Knights, Black Armour, Digital Worlds: Exploring the Efficacy of Analysing Online Manifestos of Terrorist Actors in the Counter Terrorism Landscape, in: Adam H., Alastair R., Scott R., Seumas M. (eds.) *Counter-Terrorism, Ethics and Technology: Emerging Challenges at the Frontiers of Counter-Terrorism*. Sprienger, pp. 199–221.
35. Мијалковић, С, Бајагић, М., Поповић Манчевић, М. (2023). *Организовани криминал и тероризам*. Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд.
36. Opinion – Police diplomacy’s role in fighting transnational crime <https://neweralive.na/opinion-police-diplomacys-role-in-fighting-transnational-crime>, доступан 14. 3. 2025).
37. PNR (2012). Agreement between the United States of America and the European Union on the use and transfer of passenger name records to the United States Department of Homeland Security, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22012A0811\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22012A0811(01)), доступно 28. септембра 2025.
38. Ramel, F. (2025). Beyond Diplomacy: Why Trust is the Key to Multilateral Success, *Global Governance Forum*, <https://globalgovernanceforum>.

org/beyond-diplomacy-why-trust-is-the-key-to-multilateral-success/#:~:text=To%20address%20multilateralism's%20crisis%20then%2C%20a%20relational,act%20with%20the%20support%20of%20regional%20groups, доступно 3. октобра 2025.

39. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation).
40. Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA.
41. Report of the Secretary-General on the Work of the Organization, (A/79/1, seventy-ninth session), United Nations, 2024.
42. Security Council Resolution 1368 (2001). Adopted by the Security Council at its 4370th meeting, on 12 September 2001. [https://docs.un.org/en/S/RES/1368\(2001\)](https://docs.un.org/en/S/RES/1368(2001)), доступан 26. августа 2025.
43. Српски официри за везу ускоро у нашим амбасадама и конзулатима широм света, 18. фебруар 2009, <https://www.srbija.gov.rs/vest/103697/srpski-oficiri-za-vezu-uskoro-u-nasim-ambasadama-i-konzulatima-sirom-sveta.php>, доступан 14. септембра 2025.
44. Statewatch (2002). Informal Ministerial Meeting. Copenhagen, September 13–14, 2002, background papers, <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2002/sep/JHABackground5.pdf>, доступан 27. септембра 2025.
45. SWIFT: European Parliament votes down agreement with the US, press release (2010). [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_info/2010/EN/03A-DV-PRESSE_IPR\(2010\)02-09\(68674\)_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_info/2010/EN/03A-DV-PRESSE_IPR(2010)02-09(68674)_EN.pdf), доступан 1. октобра 2025.
46. The Association of European Police Colleges, <https://aepc.net/mission-statement/>, доступан 18. септембра 2025.

47. United Nations Global Counter-Terrorism Strategy, <https://www.un.org/counterterrorism/un-global-counter-terrorism-strategy>, доступан 24. септембар 2025.
48. United Nations Secretary General (2005). Kofi Annan's keynote address to the closing plenary of the International Summit on Democracy, Terrorism and Security, March 10, 2005. <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2005-03-10/kofi-annan%E2%80%99s-keynote-address-closing-plenary-international-summit>, доступно 12. септембра 2025.
49. FBI (2025). International Offices (Legats), <https://www.fbi.gov/contact-us/international-offices>, доступан 1. октобра 2025.
50. Hart, D., Siniver, A. (2020). The Meaning of Diplomacy. *International Negotiation*, 26(2), 159-183. <https://doi.org/10.1163/15718069-BJA10003>.
51. Hoffman, B., Ware J. (2020). The Challenges of Effective Counterterrorism Intelligence in the 2020s. *Lawfare*, June 21, 2020. <https://www.lawfaremedia.org/article/challenges-effective-counterterrorism-intelligence-2020s>, доступан 20. 9. 2025.
52. https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-union-internet-forum_en, доступан 27. септембра 2025.
53. <https://rs.ambafrance.org/Sluzba-za-unutrasnju-bezbednost?.com>, доступан 24. марта 2025.
54. https://www.bka.de/EN/OurTasks/Remit/InternationalFunctions/LiaisonOfficers/liaisonOfficers_node.html, доступан 25. марта 2025.
55. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/questions/reponses_qe/2018/000009/P8_RE\(2018\)000009_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/questions/reponses_qe/2018/000009/P8_RE(2018)000009_EN.pdf), доступан 4. октобра 2025.
56. <https://www.fbi.gov/about/partnerships/international-operations>, доступан 18. марта 2025.
57. <https://www.fedpol.admin.ch/fedpol/en/home/polizei-zusammenarbeit/international/polizeiattaches.html>, доступан 18. марта 2025.
58. <https://www.nationalcrimeagency.gov.uk/what-we-do/how-we-work/providing-specialist-capabilities-for-law-enforcement/international-network>, доступан 24. марта 2025.

59. <https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/nous-rejoindre/nos-metiers/attache-de-securite-interieure>, доступан 24. марта 2025.
60. <https://www.thefreedictionary.com/attache>, доступно 18. марта 2025.
61. Calcara, G. (2021). Balancing International Police Cooperation: INTERPOL and the Undesirable Trade-off Between Rights of Individuals and Global Security, *Liverpool Law Review*, 42: 111–142, <https://doi.org/10.1007/s10991-020-09266-9>.
62. Caudron, M. (2018). How Europol Became a Center Point for the F.B.I., *MEDIUM*, <https://medium.com/euintheus/how-europol-became-a-center-point-for-the-f-b-i-2ccc96f105bb>, доступан 3. октобра 2025.
63. Cocq, C., Galli, F. (2017). The Evolving Role of Europol in the Fight Against Serious Crime: Current Challenges and Future Prospects, in: Saskia H. and Carole M. (eds.). *Trust in International Police and Justice Cooperation*. Hart Publishing, pp. 125–148.
64. Council Decision 2008/615/JHA of 23 June 2008 on the stepping up of cross-border cooperation, particularly in combating terrorism and cross-border crime, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008D0615>, доступан 24. септембра 2025.
65. CRS Report for Congress (2004). Europe and Counterterrorism: Strengthening Police and Judicial Cooperation (Updated October 15, 2004). https://www.everycrsreport.com/files/20041015_RL31509_3b2d4c4f9ff5c4f83b9cb675811440f020c949eb.pdf, доступан 2. октобра 2025.
66. Шубаревић, Д. (2025). Штампaj и пуцај: 3Д штампано оружје се продаје онлајн. *Политика маџазин*, 26. јун 2025. <https://magazin.politika.rs/scc/clanak/575664/Zivot/Stampaj-i-pucaj-3d-stampano-oruzje-se-prodaje-onlajn>, доступан 20. 9. 2025.

Police Diplomacy and Global Counterterrorism Efforts: Challenges and Perspectives

Abstract: *Contemporary security dynamics, particularly the phenomenon of transnational terrorism, has generated a pronounced need for innovative and institutionalised forms of cooperation among states and their respective security agencies. Within this framework, the paper examines the concept of police diplomacy as a distinctive nexus between traditional diplomacy and operational law enforcement cooperation. The principal objective of the study is to provide a comprehensive analysis of the theoretical underpinnings, principal actors, and operational manifestations of police diplomacy in counter-terrorism efforts, with specific reference to the collaborative framework established between Europol and the Federal Bureau of Investigation (FBI) in combating the Islamic State (ISIS). Police diplomacy is conceptualised herein as a specific modality of international strategic engagement that synthesises elements of security policy, foreign affairs, and the operational policing. Its principal agents—liaison officers and police attachés—function as pivotal intermediaries in the cultivation of mutual trust and the facilitation of the exchange of intelligence and personal data. Given that the fight against terrorism urges an integrated and multilateral approach, police diplomacy operates as an enabling mechanism for the timely dissemination of intelligence, the conduct of joint investigations, and the harmonisation of operational standards across jurisdictions. Mechanisms such as joint task forces, secure platforms for exchange of operational and strategic crime-related information, and operational deployments within Europol and the FBI exemplify the practical implementation of this form of cooperation. Nevertheless, the principal challenges confronting practitioners of police diplomacy pertain to reconciling divergent national interests, harmonising heterogeneous legal frameworks, addressing restrictions on the transmission of classified data, and fostering sustainable inter-institutional trust. Despite these constraints, the advantages of police diplomacy remain considerable. They are manifested in the accelerated identification of transnational criminal and terrorist networks, the enhancement of preventive capacities, and the advancement of a more nuanced understanding of terrorist dynamics at the*

global level. The cooperative relationship between Europol and the FBI in the fight against ISIS constitutes an illustrative example of institutionalised police diplomacy. The establishment of a permanent FBI liaison officer within Europol's headquarters in The Hague has substantially facilitated the rapid exchange of intelligence, the undertaking of joint investigative operations, and the analytical assessment of terrorist propaganda and network structures. This model of engagement underscores the strategic value of trust-building and sustained dialogue in addressing global security threats. Consequently, police diplomacy emerges as an indispensable instrument within the contemporary security architecture. Its function in counter-terrorism reaffirms the imperative of integrating national and international capacities and of institutionalising mechanisms for enduring collaboration. The Europol–FBI partnership thus exemplifies the transformative potential of police diplomacy as a vehicle for constructing a cohesive and resilient global security community.

Keywords: security, counterterrorism, police diplomacy